

HET VOGELJAAR IN DE OSPELER PEEL.

De jaarlijkse excursie van het Natuurhistorisch Genootschap zal U dit jaar voeren naar een der belangrijke natuurreervaten in ons gewest.

Dank zij de bemoeiingen van het Staatsbosbeheer is op de grens van Limburg en Noord-Brabant in het oude peellandschap een ongeveer 800 ha groot en zeer belangrijk reservaat gesticht. Niet alleen is hierdoor een van onze meest merkwaardige landschapsvormen voor het nageslacht bewaard gebleven, maar daarnaast wordt aan talrijke vogels een broedgelegenheid verschaft, waaraan door de steeds voortschrijdende cultivering een nijpend gebrek dreigde te ontstaan.

In de loop der jaren heb ik dit gebied talloze malen bezocht en de vele uren, welke ik er in alle jaargetijden en onder alle weersomstandigheden heb doorgebracht hebben mij veel genot geschonken. Ik meen dan ook wel te mogen vertrouwen, dat het ook voor U allen, die aan de uitnodiging van het Genootschap wilt voldoen om aan de excursie naar dit landschap in al zijn grootsheid, in zijn wijde uitgestrektheid met zijn zo karakteristieke flora en fauna deel te nemen een dag van intens natuurgenoegen zal worden.

Het is moeilijk te voorspellen wat men er allemaal zal kunnen ontdekken. Onder gunstige weersomstandigheden zal er, naast de ornitholoog en de botanicus, ook de entomoloog interessante waarnemingen kunnen verrichten, want de Peel is in zijn rijkdom zeer veelzijdig en bij de veranderende jaargetijden van een steeds wisselende bekoring.

Wie zoals nu bij deze excursie de Peel in de broedtijd der vogels betreedt wordt onmiddellijk getroffen door de enorme vluchten van kokmeeuwen, welke over het reservaat verspreid in duizenden paren broeden. Wie dit imposante schouwspel gade slaat zal tussen deze meeuwen het slankere visdiefje kunnen ontdekken, dat in enkele paren tussen de talrijke kokmeeuwnesten nog een plaatsje heeft gevonden om er zijn jongen groot te brengen.

De vele stobben, die boven de waterspiegel uitsteken vormen voor deze vogels een goede broedgelegenheid. In een der meer afgelegen vennen broedt telken jare nog een kleine kolonie van zwarte sterns, die, minder luidruchtig van

aard, hun vluchten tot een kleiner gebied beperken. Ook de grauwe kiekendief brengt hier nog steeds in de meer ontoegankelijke gedeelten in enkele paren zijn jongen groot. Vooral in de tijd dat hij voor zijn jongen voedsel moet zoeken strekt hij zijn rooftochten uit over het hele peelgebied. De bij zijn nadering opvliegende wolken van kokmeeuwen verraden reeds op grote afstand zijn aanwezigheid. Hoewel de meeuwen aanhoudend schijnaanvallen op de roofvogel uitvoeren verschaft de fouragering hem toch doorgaans niet veel moeite.

Gedurende de laatste jaren is er ook de roerdomp in enkele paren gaan broeden. Ook grutto's, wulpen en tureluren broeden hier in meerdere paren geregeld. Van de eendensoorten zijn het de wilde eend, slobbeend, zomer- en wintertaling en vermoedelijk ook een enkel paartje van de pijlstaarteend. Korhoenders, het oerwilde dezer streken, zijn er nog in een behoorlijk aantal aanwezig.

Als de koekoek in het land is, breken hier voor de graspiepers benauwende dagen aan. Men kan duidelijk zien dat ze deze overal rondsluipende vogel, die hier in de peel de zorg voor zijn nageslacht zeer vaak aan deze zangvogels toevertrouwt, niet ten volle vertrouwen. In de weilanden rond de peel broedt ook de grauwe gors. Door zijn vrij eentonige zang, die hij meestal gezeten op afrasteringen laat horen, valt hij gewoonlijk vrij gemakkelijk waar te nemen. Ook tapuit, roodborsttapuit en grauwe klauwier bewonen hier het randgebied.

Na het rumoer van de vele vogels in de broedtijd heerst er in de nazomer, herfst en wintermaanden een diepe rust, slechts nu en dan verbroken door het gesnater van eenden en ganzen.

In de herfst is het vooral de aanwezigheid van kraanvogels, die dan op hun trek naar het zuiden gewoonlijk tegen het vallen van de avond in de peel neerstrijken om daar te overnachten en naar voedsel te zoeken, dat aan dit landschap een speciale bekoring geeft. Alvorens neer te strijken vliegen ze gewoonlijk eerst in een grote boog soms laag over de peel als om het terrein op zijn veiligheid te verkennen.

Nog voor in het voorjaar de laatste troepen ganzen de peel hebben verlaten oefent deze uitgestrekte vlakte reeds weer een grote aantrekkingskracht uit op overvliegende trekvogels. De grote complexen water bieden speciaal aan

diverse eendensoorten een goede gelegenheid tot verpozen, waarvan soms door grote troepen wordt gebruik gemaakt.

Ook zijn het dan de blauwe reigers, die hier soms in enkele tientallen, wekenlang verblijven. Hun trage indrukwekkende vleugelslag en hun rauwe roep passen zo uitstekend bij dit landschap. Kieviten komen dan in grote troepen opzetten en strijken dan gaarne op de gecultiveerde gedeelten neer om uit te rusten. Ook andere steltlopers als goudpluvieren, watersnippen, zwarte ruiters, bosruiters, oeverlopers en kemphanen kan men hier aantreffen.

In de trektijd wordt dit gebied door talrijke roofvogels bezocht en de drie kiekendief-soorten zijn er dan geregeld waar te nemen. Ook buizerden houden er zich gaarne op, terwijl ook slechtvalken en sperwers dan de peel tot hun jachtterrein verklaren. De torenvalk is er een regelde verschijning geworden, die er herhaaldelijk heeft gebroed, zoals dit ook met de ransuil het geval is.

Zo heb ik dan getracht U in een korte beschrijving een indruk te geven van de ornithologische betekenis van de Ospeler Peel.

Moge het voor U een aanleiding zijn aan deze excursie deel te nemen.

I. H. H. DE HAAN.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht, op 4 maart 1959.

Bij de opening deelt de voorzitter, Dr. Kruytzer, mede dat op de bestuursvergadering van 23 februari tot ondervoorzitter is gekozen de heer M. Mommers, die reeds 45 jaar lid is van het genootschap, waarvan bijna 25 jaar lid van het bestuur. De heer Mommers heeft deze functie aanvaard, maar hoopt dat het niet dikwijls nodig zal zijn dat hij de voorzitter vervangen moet. Door bemiddeling van de heer F. Willemsse is aan het museum aangeboden de kop van een onlangs in het dierenpark te Eygelshoven geschoten bastaard-wisent. Om fossiele resten te kunnen determineren kan deze kop van belang zijn als vergelijkingsobject. Volgens vertelt Dokter Willemsse iets over het vele werk dat hij heeft moeten verrichten om het manuscript voor Publicatie XII, over *Salomona*, klaar te krijgen. Van vele Europese musea heeft hij belangrijk materiaal over dit geslacht sprinkhanen toegezonden gekregen, waar-

onder zelfs de type-exemplaren! Van deze gelegenheid heeft hij gebruik gemaakt, om al deze opgezette dieren te fotograferen, zodat hij nu over een uniek archief beschikt van 550 afbeeldingen, die in tegenstelling tot de dieren zelf, onvergankelijk zijn. Vaak moesten de dieren weer geheel opnieuw worden geprepareerd, om ze in de goede stand te brengen of ze vrij te maken van stof. Over de biologie van deze soorten is nog zo goed als niets bekend. Nieuwe exemplaren zijn moeilijk te krijgen. Naar aanleiding van de discussie over de techniek van het fotograferen van dergelijke voor het merendeel kleine objecten verklaart Dokter Willemsse zich gaarne bereid dit aan belangstellenden te demonstreren.

Van de heer Verbeek kwamen de volgende vogelwaarnemingen: Maasbracht 7 april 1958 drieteenmeeuw (stookolieslachtoffer); St. Odiliënberg 25 april 1958 porcelinhoentje; Roermond 31 januari 1959 grote zaagbek w; Verder nam hij veel pestvogels waar in de afgelopen maanden: St. Odiliënberg, 15 en 16 januari: 3 ex.; Herkenbosch, 24 januari: 22 ex.; St. Odiliënberg, 25 januari, 1 ex.; Herkenbosch, 27 januari, 5 ex.; Vlodrop, 2 en 4 februari, 2 ex.; St. Odiliënberg, 24 februari, 1 ex.

De heer P. Kemp verstrekt de volgende opgaven: Op 5 februari 1959 11 stormmeeuwen te midden van circa 775 kokmeeuwen tussen de bruggen te Maastricht; op 20 februari een onvolwassen zilvermeeuw op de Maas bij Itteren; op 21 februari een volwassen mantelmeeuw aan de Maas te Itteren; op 15 september 1957 6 kleine mantelmeeuwen (Scandinavische vorm) bij Meerssenhove. Ook geeft hij enkele getallen van eenden die hij in de afgelopen vorstperiode heeft waargenomen op de wijde vlakte van een grindbaggerplaats te Itteren:

Globale aantallen Eenden en Zaagbekken bij Itteren

	1959 jan.	februari											
	31	1	7	10	15	20	21	22	25	26	28		
Wilde Eend	5	—	26	—	34	30	12	—	—	—	—	—	—
Wintertaling	8	6,4	—	13	12	15	12	25	2	—	2	—	—
Smient	—	—	—	—	—	—	6,2	—	—	—	—	—	—
Pijlstaart	4	4,2	—	—	—	—	—	—	1,0	—	—	—	—
Kuifeend	—	—	—	—	0,2	0,1	1,0	1,2	—	0,2	—	—	—
Tafeleend	25	15	1,1	12	14	20	14	12	10	4,3	0,2	—	—
Brilduiker	—	0,1	—	—	0,1	0,1	0,1	0,1	—	—	—	—	—
Grote													
Zaagbek	—	0,1	1,0+	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nonnetje	—	0,1	—	—	1,1	1,1	2,3	—	—	—	—	—	—

+ = overvliegend 1,1 = mannetje, wijfje.